

Sedad Hoca'yı Anarken

Prof. Ataman Demir
MSGSÜ Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü

Prof. Ataman Demir
Y. Mimar

1938 yılında İzmir- Karşıyaka'da doğdu. İlk Orta ve Lise öğrenimini Karşıyaka'da tamamladı.

1957 yılında girdiği Güzel Sanatlar Akademisi (günümüzdeki adı ile; Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) Y. Mimarlık Bölümü'nden 1963 Şubat ayında mezun oldu.

1963-1974 arasında, Güzel Sanatlar Akademisi, Y. Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi Kürsüsü ve Mimari Proje Atölyesi'nde asistanlık yaptı.

1973'de Yeterlik Tezi aşaması, 1974 yılında da doçentlik sınavı aşamalarını tamamlayarak Doçent oldu. 1988 yılında aynı üniversitede Profesör ünvanını kazandı.

1974 yılından beri sürdürdüğü Bina Bilgisi ve Proje Atölyesi'ndeki öğretim üyeliği yanı sıra, Anadolu, Balkanlar ve Orta Asya'daki mimari miras ile ilgili araştırmalar, yayınlar yaptı, yurt içinde ve yurt dışında çeşitli kurumlarda yapılan kongrelere katıldı, bildiriler ve konferanslar verdi, fotoğraf sergileri açtı.

Üniversitedeki eğitim görevi yanında, meslek hayatında çeşitli projeler hazırladı, bir çoğunun uygulamalarını gerçekleştirdi, proje yarışmalarında ödüller kazandı.

40 yıllık eğitimcilik hayatından, 2003 Eylül ayında emekli olan Prof. Ataman Demir halen, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü ve Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde öğretim üyeliği görevini sürdürmektedir.

1957-58 eğitim yılında, Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü'nde, 1. sınıf öğrencisiydik. Sedad Hoca, "Yapı Dersi" hocasıydı. 1. sınıfın atölyesi olan 206 no'lu salonda (bugün Sahn ve Görüntü Sanatları'nın kullandığı, denize paralel olan büyük oda) verirdi derslerini. Uzun boylu, kırılmış saçları, kruvaze takım elbisesiyle yakışıklı ve bir o kadar da ciddi bir hocaydı. Güldüğünü hiç görmemiştik. Çok nadir, tebessüm ederdi. Tuğla duvarların inşa tekniği, tuğla sıraları, köşelerin oluşturulması ile ilgili dersini hatırlıyorum. Kendisi çok seyrekle gelirdi derslere. Asistanları; Hamdi Bey (Prof. Hamdi ŞENSOY) ve İlhan Bey'i (İlhan Türegün) daha çok görürdük. Sedad Hoca'nın anlattıklarını, karatahtaya çizdiği krokileri, daha ayrıntılı olarak tahtaya çizerler, biz de çizilenleri kağıtlarımıza geçirerek bir sonraki uygulama dersine tashih edilmek üzere hazırlardık.

Arif Hoca (Arif Hikmet Holtay), Seyfi Hoca (Seyfi Arkan), Nazimî Hoca (Nazimî Yaver Yenal) ile, okuldaki en yaşlı kuşağın içinde olduğu ve onların altındaki kuşak olan;

Asım Hoca (Prof. Asım Mutlu), Ahsen Hoca (Prof. Ahsen Yapanar), M. Ali Hoca (Prof. Mehmed Ali Handan), Feridun Hoca (Prof. Feridun Akozan)'nın hocası olduğu için büyük saygı görürdük. Bizim için Sedad Hoca, hocalarımızın hocasıydı. Bu nedenle kendisini görmemiz pek mümkün olmazdı.

Eğitimimin ikinci yılında bir gün, Öğrenci Bürosu Şefi Perihan Hanım (Perihan Çetin) bana ve sınıf arkadaşım Köksal'a (Köksal Anadol)"Yarın sabah okulda olun. Sedad Bey sizinle konuşacak" dediğinde epeyi heyecanlanmıştık. Acaba Sedad Hoca, bizi niçin görmek istiyordu? Ne konuşacaktı bizimle? Sınıfta biraz daha gayretli iki öğrenci olduğumuz için bazı çizimler yapmamızı isteyebilir, diye düşündük. Çünkü aynı sıralarda Hamdi Hoca (Prof. Hamdi Şensoy) aracılığıyla, Hilton Oteli'ne ait bazı detayların çizimlerini yaptırmıştı bize.

O Cumartesi günü (Cumartesi günleri yarım gün resmî olarak mesai günüydü) sabah okulda Hoca'yı bekledik. Üstünde açık renkli bir pardesü ile Sedad Hoca erkenden geldi. Gümüş renkli Buick - Dynaflo

arabasının arkasına bizi oturttu, süet eldivenlerini giyerek direksiyona geçti ve bizim bilmediğimiz bir yere doğru yola çıktık. Yolculuk boyunca Sedad Hoca, kendi kendine konuşur gibi bir şeyler anlatıyor ve zaman zaman geriye dönerek bize;
“ Di mi efendim?” diyordu. Biz ne dediğini, neden bahsettiğini anlamıyor,

fakat bunu belli etmeyerek:
“Evet hocam” diye cevap veriyorduk. Otomobil Topkapı Sarayı I. avlusuna girince nereye geldiğimizi anlamış, ama niçin geldiğimizi hâlâ anlamamıştık. Sarayın kapıları açıldı. Sedad Hoca ve saray görevlisi ile beraber Harem'e girdik. Onlar önde, biz arkada hızlı adımlarla Taşlıkları, Altın Yol'u geçerken Sedad Hoca, aynen arabada olduğu gibi bir şeyler söylüyor ve aynı şekilde ara sıra bize dönüp;
“ Di mi, efendim?” diyordu. Biz de, yine aynı gerekçeyle;
“Evet, hocam”, diye cevap veriyorduk. Kuleye çıktık ve oradan harem kubbeleri üzerinde dolaşmaya başladık. Sedad Hoca gene, bizim duyup anlayamayacağımız şekilde konuşup, kollarıyla bir takım yönleri işaret ediyor ve bize dönerek;
“ Di mi, efendim?” diyor, biz de aynı şekilde cevap veriyorduk. Bir, iki saat süren bu incelemeden sonra Sedad Hoca direksiyona geçti. Biz yine arka koltukta arabasıyla okula geri geldik. Doğruca kütüphaneye çıktık. Kütüphane

sorumlusu Sahavet Hanım bizi bekliyordu. Sedad Hoca'nın daha önce istediği bazı kitaplar masanın üstünde duruyordu. Bunların içinde Mamboury'nin "Constantinople Touristes Guide" kitabını hatırlıyorum. Sedad Hoca kitapları bize göstererek;
"Artık çizersiniz, di mi, efendim?" dedi. Köksal ve ben neyi çizeceğimizi anlamaya çalışırken Sedad Hoca;
"Bu kitaplarda da gerekli bilgiler var", dedi.

Konuyu anlamak amacıyla, bütün cesaretimi toplayarak;
"Hocam, neyi çizeceğiz?" dedim. Sedad Hoca bu soru karşısında sinirlendi ve kızgın bir sesle;
"İki saattir boşuna mı konuşuyoruz, efendim? Topkapı Sarayı'nın vaziyet plânını çizeceksiniz. Avluların üzerinde bulunduğu aks ile haremın bulunduğu aksı tespit edeceksiniz. Bunların arasındaki açığı bulacaksınız, di mi efendim" dedi ve çıktı gitti. Köksal'la ben bir süre kütüphanede kaldık ve ayrılmış olan kitapları inceleyerek bu işi nasıl yapacağımızı konuşup kara kara düşünmeye başladık.

Daha sonraki günlerde, iki öğrenci olarak bu işin bizim yapabileceğimiz bir iş olamayacağı, ancak bir topografin, teodolitle yapacağı hassas ölçümler sonucu bu açılardan bulunabileceğini ve istenilen vaziyet plânını bizim çıkarmamızın bu nedenle mümkün olamayacağı sonucuna vardık ve bunu birkaç gün sonra Sedad Hoca'ya açıkladık. Hocaya, cüret göstererek konuyu ben anlattım. Çok kızdı ve;
"Aman efendim, boşuna mı uğraştık?" dedi.

Bu olaydan sonra Sedad Hoca benden ümidini kesti. Ben gözden düşmüştüm. Bu durum ileri sınıflarda da devam etti. Bu nedenle ben Sedad Hoca'da proje yapamadım. O zamanki yönetmeliğe göre, diploma projesi alabilmek için bütün derslerin başarılması ve hiçbir dersten sorumluluğun kalmamasını gerektiren, eğitimde bir baraj vardı. Üçüncü veya dördüncü sınıfta olan Rölöve Dersi'ni bu nedenle hep ileriye attım.

Resim: 1
19 Ocak 1984 tarihinde
MSÜ salonlarında
açılan 50. yıl
çalışmaları sergisinde
Sedad Hoca ile

Bu arada Rölöve ödevi için Sedad Hoca'ya getirdiğim konuları hoca beğenmedi. 1962 Nisan ayında, Rıfki Hoca (Rıfki Melûl Meriç)'nin Edirne'nin 600. Fetih yıldönümü münasebetiyle hazırlamak amacıyla bizi götürdüğü Edirne'de yaptığımız eski eserlere ait rölöveleri, Rölöve Dersi için ödev olarak kabul etmedi. Son olarak, Teoman'la (sınıf arkadaşım Teoman Akdoğan) beraber getirdiğimiz, Tekirdağ'daki bazı evlerin rölövelerini yapma önerimizi kabul etti ve bütün bir yaz Tekirdağ-İstanbul arasında gidip gelerek yaptığımız tespitleri Sedad Hoca'ya tashih ettirdik ve Rölöve Dersi'nden başarılı olduk.

Asistanlık ve doçentlik yıllarımda da Sedad Hoca bana hep soğuk durdu. Edirne'de, Rıfki Hoca için yaptığım çalışmaları, Anadolu'da, Balkan ülkelerinde yaptığım tespitleri yakından bildiği halde bu tavrında bir değişiklik olmadı, ancak bu çalışmalar için bir keresinde bana birkaç övücü söz söyledi. Hatta, Akademi'de aynı yaşlarda olan bir

arkadaşıma, benim bu konularda ümit vadeden bir genç olduğumu söylediğini, çok sonraları o arkadaşşımdan duydum. Ben, sevgili ve rahmetli hocam Prof. Feridun Akozan ile bu konularda daha çok konuşup, ondan bilgiler ve tavsiyeler almışşımdır. O da bunların bir çoğunu, tabii ki, Sedad Hoca'dan öğrenmişti.

Türk konut mimarîsinin köklerini, kaynaklarını ve sırlarını aramış, bu arayış içinde yaptığı tespitlerini düşüncelerini, her biri birer kaynak eser olan kitaplarda yayınlamış, inşa ettiği binalarda, çizdiği projelerde, bu sırlardan ilham almanın yollarını aramış, bu sırlardan çağdaş bir mimarî dil yaratmanın peşinde koşmuş, bu arayış içinde her binasında başka denemeler yapmış, bu ideal için bir ömür harcamış, bütün hayatında yalnızca Akademi'de (Güzel Sanatlar Akademisi - Mimar Sinan Üniversitesi) hocalık yaptığı yarım asra yakın süre içinde sayısız mimar yetiştirmiş, hocalarımızın hocası Prof. Ömer Sedad Hakkı Eldem, Türk mimarîsinde bir efsane isimdir.

Ruhu şad, mekânı cennet olsun.
(Nisan 2008)

Bu sokaklar ve evlerden bugün neler kaldı? Sokaklar, nasıl değişti? Bu evlerin yerine neler geldi, acaba? •

Resimler:

Sedad Hoca'ya, Rölöve Dersi Ödevi kapsamında, kırk altı yıl önce; 1962 yılında tespitler yaptığımız günlerde, isimlerin hatırlayamadığım Tekirdağ sokakları ve yerlerini bilemediğim Tekirdağ evleri.